

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG LEGFELSŐBB BÍRÓSÁGA

Bfv.II.544/2008/11.szám

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága Budapesten, a 2009. év január hó 29. napján tartott nyilvános ülésen meghozta a következő

v é g z é s t:

A különösen nagy vagyoni hátrányt okozó hűtlen kezelés büntette és más bűncselekmény miatt az I. rendű terhelt és társai ellen folyamatban volt büntetőügyben az **I. rendű terhelt** védője által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálva

a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság 5.B.890/2006/21. számú ítéletét és a Debreceni Ítéltábla Bf.III.415/2007/4. számú ítéletét az I. rendű terhelt tekintetében hatályában fenntartja.

A végzés ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye. Sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult ebben az ügyben újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

I. A Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság a 2007. év március hó 10. napján kihirdetett 5.B.890/2006/21. számú ítéletében az I. rendű terhelt bűnösségét különösen nagy vagyoni hátrányt okozó hűtlen kezelés büntetében és magánokirat-hamisítás vétségében állapította meg, ezért őt - halmazati büntetésül - 1 év 6 hónap, végrehajtásában 2 évi próbaidőre felfüggesztett börtönbüntetésre és 250 000 forint pénzmellékbüntetésre ítélte. A pénzmellékbüntetést meg nem fizetése esetén 10 000 forintonként rendelte egy-egy napi fogházbüntetésre átváltoztatni. A terheltet előzetes mentesítésben részesítette.

(Ugyanebben az ügyben az elsőfokú bíróság döntött a jelen felülvizsgálati eljárással nem érintett II. rendű és III. rendű terheltek büntetőjogi felelősségéről is.)

A megállapított tényállás lényege a következő:

Az I. rendű terhelt a cselekmény idején a Megyei Közgyűlés alelnöke volt, aki - az irányadó jogszabályok előírásainak megfelelően - a helyettesítési rend szerint a megyei közgyűlés elnökét meghatározott feltételek mellett általános jogkörrel helyettesítette. Átruházott hatáskörben a közgyűlés által meghatározott céloknak megfelelően a költségvetési rendeletben meghatározott anyagi eszközökkel rendelkezett. Anyagi kötelezettség-vállalást tartalmazó okirat ellenjegyzésére - a terhelt aláírása mellett - a jegyző vagy az általa felhatalmazott személy volt jogosult.

A II. rendű terhelt egy építőipari betéti társaság üzletvezetésre jogosult beltagja volt, aki építőipari műszaki-ellenőri feladatokat látott el, míg a III. rendű terhelt egy Rt. építőipari kivitelező cég igazgatósági tagjaként járt el.

A Megyei Önkormányzat közgyűlési határozatban döntött arról, hogy a Kórház- és Rendelőintézet épületeit bővíti és felújítja. A közbeszerzési eljárásban nyertes Rt.-vel a Kórház megkötötte az építési-vállalkozási szerződést. E szerződésben az Rt. a kivitelezést 315 788 901 forint vállalkozási díj ellenében vállalta. Rögzítették a munkaterület átadásának és a munka befejezésének időpontját is. A szerződő felek első osztályú teljesítést írtak elő és rögzítették a minőségi kifogás alá eső teljesítések következményeit is. Megállapodtak a szerződés felmondása, valamint az esetleges kötbérezés feltételeiről is.

A vállalkozó tevékenységét a megrendelő érdekében eljáró bonyolító volt jogosult ellenőrizni. Ezt a feladatot a II. rendű terhelt látta el. A bonyolítói szerződés értelmében a II. rendű terhelt kötelességei közé tartozott a kivitelezési munkálatok folyamatos, műszaki szempontból történő ellenőrzése, és a szerződésszerű teljesítés érdekében szükséges intézkedések megtétele, az elvégzett munkák mennyiségi és minőségi ellenőrzése, a számlák felülvizsgálata, a tényleges teljesítés igazolása.

Az I. rendű terhelt kezdeményezésére a Megyei Önkormányzat, mint a kórház fenntartója és az Rt. egy finanszírozási szerződést is kötött. Ebben a szerződésben a vállalkozási szerződéssel összefüggésben a megyei önkormányzat a pénzügyi teljesítést a bonyolítói szerződés alapján jóváhagyott és ellenőrzött számlák alapján vállalta. A pénzügyi szakasz-elszámolások és teljesítések érdekében - a vállalkozói szerződés 1. számú mellékletében szereplő pénzügyi ütemezésnek megfelelően - a bonyolító által igazolt teljesítési jegyzőkönyvek alapján szakasz-számlák benyújtására az Rt. volt jogosult.

A finanszírozási szerződést a megyei közgyűlés elnökét helyettesítő jogkörében eljárva az I. rendű terhelte írta alá, azt az önkormányzat részéről sem a jegyző, sem egy általa kijelölt személy nem ellenjegyezte.

A finanszírozási szerződéssel kapcsolatos részletes tárgyalásokra a kórház képviselőjét egyik fél sem hívta meg, sőt, a finanszírozási szerződés megkötését sem hozta senki a kórház vezetőinek tudomására.

A teljesítést ellenőrző II. rendű terhelte elkészítette az addig elvégzett munkákról szóló részletes kimutatást, amelyben - az előirányzott teljesítéstől eltérő - 21 %-os kivitelezést 51 956 689 forint nettó értékben rögzítette. Az alulteljesítés tényét a kivitelező cég részéről a III. rendű terhelte telefonon közölte az I. rendű terhelttel és érdeklődött az iránt, hogy ehhez képest milyen tartalmú számlát nyújtsanak be a megyei önkormányzathoz. A telefonbeszélgetésnél jelen volt a II. rendű terhelte is. Az I. rendű terhelte azt közölte, hogy a szerződésben foglalt ütemezésnek megfelelő, az első építési szakasz szerint esedékes összeget, vagyis 71 116 666 forint nettó értékű teljesítést számlázzanak. Ennek megfelelően a II. rendű terhelte a bonyolítói ellenőrzésről szóló kimutatást valótlannal tartalommal, a szerződés ütemezésének megfelelő készültségi állapotra átjavította és a teljesítési jegyzőkönyvben azt rögzítette, hogy az építkezés elérte az első ütemnek megfelelő készültségi szintet. A hamis tartalmú számlát a hamis tartalmú teljesítési jegyzőkönyvvel együtt a III. rendű terhelte benyújtotta a megyei önkormányzathoz, ahol azt az I. rendű terhelte aláírta, és intézkedett az áfá-val növelt, összesen bruttó 88.895.883 forint kifizetése iránt.

Ezt követően a vállalkozási szerződést a generálkivitelező - a kórház súlyos szerződésszegésére hivatkozva - azonnali hatállyal felmondta. Az első részszámla benyújtásáig elvégzett munka jelentős részben másodosztályú, illetve osztályba sem sorolható teljesítés volt, utóbb felmért tényleges értéke (Áfával együtt) mindösszesen 35 700 000 forint volt.

A Megyei Önkormányzatnak a vállalkozási szerződésben megjelölt feladatok hiányos teljesítésével - az első pénzügyi szakaszra előirányzott teljes összeg kifizetése folytán - 53 195 833 forint vagyoni hátránya keletkezett.

A felmondás érvénytelenségének megállapítására kezdeményezett polgári peres eljárásban a bíróság jogerős kötelezése folytán az Rt. által átutalt 54 000 000 forinttal az okozott vagyoni hátrány megtérült.

A másodfokon eljáró Debreceni Ítéltábla a 2007. év december hó 6. napján tartott nyilvános ülésen meghozott Bf.III.415/2007/4. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét az I. rendű terheltet érintően megváltoztatta, megállapította, hogy a magánokirat-hamisítás vétségét (amely a hamis jegyzőkönyv és számla előterjesztésére vonatkozott) felbujtóként követette el. Egyebekben az ítéletet az I. rendű terhelt tekintetében helybenhagyta.

Az ítéltábla az ítéleti tényálláshoz tartozóan - az iratok alapján - a vállalkozói szerződés további részleteit is rögzítette. Határozatának indokolásában kiemelte, hogy a terhelték tudatában voltak annak, hogy sem a vállalkozási szerződés, sem az arra épülő (és utaló) finanszírozási szerződés nem volt átalánydíjas megállapodás, az adott teljesítési fázisban az adott szakasz-számla a megvalósult műszaki értéknek kellett, hogy megfeleljen.

II. A jogerős ügydöntő határozat ellen az I. rendű terhelt védője a Be. 416. § (1) bekezdés a) pontjára alapított felülvizsgálati indítványt nyújtott be. Anyagi jogsértést sérelmezett. Érvelése szerint, a megállapított tényállásból kitűnően az I. rendű terhelt vagyonkezelői kötelezettségét nem szegte meg azzal, hogy a kórházi beruházás pénzügyi ellentételezéséről a vállalkozói szerződéstől elkülönült finanszírozási szerződést kötött a kivitelezővel, és a hűtlen kezelés elkövetési magatartását sem valósította meg a részszámla kifizetésének engedélyezésével. Az önkormányzatot ért vagyoni hátrány tekintetében még eshetőleges szándéka sem volt. Vélekedése szerint ennek hiányában az I. rendű terhelt bűnösségét az eljáró bíróságok a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével állapították meg. Mindezekre figyelemmel a jogerős ítélet megváltoztatását és az I. rendű terhelt bűncselekmény hiányában történő felmentését indítványozta.

A Legfőbb Ügyészség BF.1562/2008. számú írásbeli nyilatkozatában a felülvizsgálati indítványt alaptalannak tartva, a jogerős ítélet hatályában tartását indítványozta.

Érvelése szerint a tényállásból kitűnően a Kórház és az Rt. között létrejött vállalkozási szerződés alapján "előfinanszírozásra" nem volt lehetőség, az első építési szakaszhoz kapcsolódó túlfizetés tehát nem értelmezhető a következő építési fázisok költségeit előlegező aktusként. Az I. rendű terhelt, mint az önkormányzat vagyonkezelője, fokozott körültekintéssel tartozott gondoskodni arról, hogy szabálytalan eljárás eredményeként az önkormányzatot vagyoni hátrány ne érje. Ismernie kellett a vállalkozási szerződést is és tudnia kellett, hogy a szerződésben foglalt kötelezettségek akár mennyiségi, akár minőségi megszegése miatt, a vállalkozási díj túlfizetése esetén vagyoni hátrány keletkezik. Erre figyelemmel az

I. rendű terhelt eshetőleges szándékának megállapíthatósága nem kétséges.

A Legfelsőbb Bíróság a Be. 420. §-ának (1) bekezdése és a 424. §-ának (1) bekezdése alapján nyilvános ülést tartott, melyen a védő a felülvizsgálati indítványban foglaltakat változatlanul fenntartotta. Felszólalásában hangsúlyozta, hogy a jogerős ítélet a szerződések téves jogi értékelésén alapul. Vélekedése szerint a vállalkozói szerződés kivitelezési szakaszolása és az I. rendű terhelt, valamint a kivitelező között kötött ún. finanszírozási szerződés között semmiféle kapcsolat nem volt. A finanszírozási szerződés csupán a vállalkozói díj szakaszonkénti folyósítását írta elő, s ez teljesen független volt a megvalósított műszaki tartalomtól. Az I. rendű terhelt kizárólag az önkormányzat pénzügyi biztonságát szolgáló finanszírozási szerződés előírásai szerint járt el, amikor az első kivitelezési szakasz után a megrendelőnek járó részösszeget folyósította.

Az ügyész az írásbeli nyilatkozatának megfelelő tartalommal szólalt fel.

Az I. rendű terhelt hangoztatta, hogy bűncselekményt nem követett el.

III. A felülvizsgálati indítvány anyagi jogi érvelését a Legfelsőbb Bíróság tévesnek találta. Az I. rendű terheltnek felrót magatartás a Btk. 319. § (1) bekezdésébe ütköző és a (3) bekezdés c) pontja szerint minősülő és büntetendő, különösen nagy vagyoni hátrányt okozó hűtlen kezelés büntetnének megállapítására alkalmas. E bűncselekményt valósítja meg az az elkövető, akit idegen vagyon kezelésével bíztak meg és ebből folyó kötelességének megszegésével különösen nagy vagyoni hátrányt okoz.

A védő érvelése szerint az I. rendű terhelt feladatkörébe kizárólag a finanszírozási szerződés tartozott, az abban foglaltakat teljesítette, kötelezettségeit nem szegte meg. A finanszírozási szerződésben megjelölt pénzügyi teljesítési szakaszok a védő állásfoglalása szerint nem kapcsolódtak a műszaki tartalmakat előíró vállalkozási szerződéshez, a terhelt feladata pedig kizárólag a finanszírozási szerződés teljesítése volt. A kivitelezés hiányosságaiból eredő vagyoni hátrány nem állt összefüggésben a terhelt tevékenységével, annak előidézése ezért neki nem lett volna felróható. A védő okfejtése szerint egyébként az önkormányzatot ért vagyoni hátrány nem a kivitelező hiányos teljesítéséből, hanem a finanszírozás utáni felmondásából adódott, hiszen az esetben, ha az építkezés folytatására került volna sor, az első szakasz kifizetése során folyósított többlet ellenértéke

megépülhetett volna. Mindez azonban nem róható fel az I. rendű terheltnek, a kivitelező felmondását előre nem láthatta.

A Legfelsőbb Bíróság észlelte, hogy a védő jogi érvelése a jogerős határozatban megállapított tényállástól eltérő tényekre épült, ezért a felülvizsgálat körében alapvetően a Be. 423. § (1) bekezdésében megjelölt eljárásjogi tilalom miatt nem lehetett jogilag releváns.

A hivatkozott jogszabályi előírásból következően a felülvizsgálati eljárásban irányadó (alapügyben hozott) jogerős ítéleti tényállás alapján vizsgálhatók az ítélet jogkövetkeztetései. Nem kétséges, hogy az ítéleti tényállás részét képezi a szerződések tartalma.

A kórház és az Rt. között létrejött vállalkozási szerződés az egyes megvalósulási szakaszokra meghatározott műszaki tartalmak teljesítését írta elő. Ennek alapján csak a meglevő műszaki tartalomnak megfelelő számla benyújtására kerülhetett volna sor. A vállalkozói díj (és annak szakaszokhoz rendelt részletei) az elvégzett munka után, azzal egyenértékben járt. Az ún. finanszírozási szerződés szövegében is utalt a vállalkozói szerződés 2.4. pontjára, vagyis átemelte azt a kikötést, amely szerint a kifizetés a bonyolító által igazolt teljesítési jegyzőkönyv alapján, a jóváhagyott pénzügyi ütemezésnek megfelelő szakasz-számla benyújtásához igazodva történik. Mindhárom terhelt tudatában volt annak, hogy az adott teljesítési fázisban a műszaki értéknek meg kellett felelnie a szakasz-számlán szereplő értéknek. A bonyolítói szerződés megkötése többek között éppen azt a célt szolgálta, hogy a megvalósult műszaki tartalmat - a műszaki érték megvalósulásának tényét vagy ennek hiányát - külön teljesítési jegyzőkönyvvel igazolja. E nélkül a szerződés értelmében a számla benyújtására sem volt lehetőség.

Az I. rendű terhelt annak ellenére, hogy a kapott tájékoztatásból tudott a műszaki készültség szerződésben előírt mértékénél lényegesebb alacsonyabb megvalósulásáról, elfogadta az első szakasz első osztályú és maradéktalan teljesítéséhez rendelt összeget tartalmazó jegyzőkönyvet és kivitelezői számlát. E hamis okiratok benyújtásáról a kivitelezővel és a bonyolítóval előzetesen megegyezett.

Az önkormányzatot ért vagyoni hátrány ekként az I. rendű terhelt szándékos kötelezettségszegése folytán, azzal okozati összefüggésben következett be. Az sem kétséges, hogy az I. rendű terhelt tisztségéből, vagyongazdálkodói mivoltából adódóan tisztában volt a finanszírozási szerződés mibenlétével, ebből eredően a pénzügyi ütemezésnek megfelelően benyújtott szakasz-számlák kifizetésének feltételeivel, és ismert volt előtte a számvitelről szóló 2000. évi C. Törvény rendelkezései alapján megkövetelt bizonylati fegyelem is.

A számla kifizetése folytán bekövetkező vagyoni hátrány lehetőségét a terhelt előre látta és -, amint azt az eljáró bíróságok megállapították - bekövetkezésébe legalábbis belenyugodott.

Az irányadó ítéleti tényállás alapján az I. rendű terhelt büntetőjogi felelősségének megállapítására a büntető anyagi jog szabályainak megsértése nélkül került sor, a cselekmények minősítése törvényes.

A Legfelsőbb Bíróság a megtámadott határozatokat az I. rendű terheltet érintően a Be. 426. § alapján hatályában fenntartotta.

A végzés elleni fellebbezést a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, a felülvizsgálatot a Be. 416. § (4) bekezdés b) pontja kizárja. Az esetleges újabb indítvánnyal kapcsolatos figyelmeztetés a Be. 418. § (3) bekezdésén alapul. A Be. 421. § (3) bekezdése értelmében ez esetben a Legfelsőbb Bíróság az elutasító határozat hozatalát is mellőzheti.

Budapest, 2009. év január hó 29. napján

Dr. Schäfer Annamária s.k. a tanács elnöke, Dr. Csere Katalin s.k.
előadó bíró, Dr. Katona Sándor s.k. bíró

A kiadmány hitelével:

bíróági ügyintéző
Kné